

Orm Teatern
presenterar

Kejsarn Av Portugallien

Efter en
roman av
Selma
Lagerlöf

Jan i Skrolycka älskar sin dotter - Klara Fina Gulleborg - över allt annat på jorden. Hon är prinsessa, solen, månen, stjärnorna, allt på en enda gång, men vackrare, klarare, finare...

När Klara Fina är liten och älskar sin far för den han är, är Jan bara lycklig och enfaldig. När hon växer upp och inte längre bryr sig om honom härdar han inte ut. Smärtan blir så svår att den måste lindras i galenskap. För att överleva gör Jan sin dotter till kejsarinna och sig själv till Kejsare av Portugallien.

Selma Lagerlöf och Ormteaterns "Kejsarn av Portugallien" är en historia om bottenlös kärlek, om de höjder av skimrande lycka, om de klyftor av brinnande svek som finns i oss alla om vi vågar ge oss hän. Med "Kejsarn" vill Ormteatern visa hur viktigt det är att våga älska villkorslöst, att våga beröra och att våga låta sig beröras. I ett syntetiskt tidevarv där man kan gifta sig i cyberspace och lyckopiller lanseras som en gyllene väg till ett bättre liv, känns det viktigt att visa det oförfalskade, den totala hängivenheten och tilltron till kärleken.

Vår Kejsare är naken, avklädd.

För oss är det det finaste man kan vara.

Orm
Teatern

Selma Lagerlöf - ett motgift?

”Det var en gång en saga, som ville bli berättad och fördd ut i världen. Det var helt naturligt ,eftersom den visste med sig, att den redan var så gott som berättad”

Selma Lagerlöf. Ur Sagan om en saga...

Selma Lagerlöf tillhör en av Sveriges allra mest kända och framför allt kanske en av Sveriges allra mest lästa författare. Ett tag sågs hon på med ogillande från de litterära kretsarna. En sagotant som saknade stil och form. Under sextio- och sjuttioalet ansågs hon bry sig alltför litet om det klassamhälle hon okritiskt skildrar i sina böcker och att hon därför inte var värd att läsa. Nu ett par årtionden senare ses hon som den oerhörda berättare hon var. En berättare av historier, en berättare av levnadsöden, en förmedlare av känslor och stämningar. En människa som fyller det behov människan har av att berätta om sig själv. Men, och det är viktigt att komma ihåg, Selma var ingen ofreflekterad berättare - istället komponerade hon sina romaner ytterst medvetet. De handlar ofta om människor som är i konflikt med sig själva, om kampen mellan godhet och ondskan, och om hur fantasi och intuition leder människan rätt

Började skriva

Selma Lagerlöf föddes i november 1858 på Mårbacka i Värmland. Familjen hade djupa rötter i landskapet och Selma kom att älska sin hemtrakt vid de smala Frykensjöarna. Selma utbildade sig till lärarinna i Stockholm. Examen blev klar våren 1885 och på hösten tillträdde hon sin första plats i Landskrona. Hon trivdes med yrket men en längtan att skriva började dra i henne.

I sin självbiografiska skiss ”En saga om en saga och andra sagor” beskriver hon hur hon en dag på hemväg från lektionerna mötte sagan:

”På detta sätt gick det till, att hon första gången fick syn på sagan. Och i samma ögonblick hon såg den, började marken gunga under henne”.

1891 kom hennes första sammanhängande verk, Gösta Berlings saga, ut och den blev en framgång. Under ett par år växlade hon mellan arbetet som lärarinna och författare men till slut började hon skriva på heltid. Då började de långa resorna utomlands, flera med Sophie Elkan.

Selma 8 år (stående) och hennes kusin Elin Afzelius

Mårbacka vid tiden för Selma Lagerlöfs födelse 1858.

Selma Lagerlöf 1885.

Sophie Elkan

Sophie Elkan var också författarinna. Hon hade givit ut en del böcker men inte rönt samma framgång som Selma. När de två inte träffades höll de kontakt med varandra genom brev, hundratals brev. När forskare under senare år gått igenom dessa brev har de kommit fram till att de två levde i ett komplicerat förhållande till varann. Sophie var gift och var avundsjuk på Selma för hennes litterära framgångar. Selma älskade Sophie och var svartsjuk på hennes man. Ibland grälade Selma och Sophie så mycket att de inte kunde umgås med varann men deras relation kom ändå att vara tills Sophie dog 1921. Selma lät inreda ett särskilt Sophie Elkan-rum till hennes minne på Mårbacka.

Selma Lagerlöf och Sophie Elkan.

Fick Nobelpriset

Selma Lagerlöf flyttade till Falun där släkt och vänner kommit att bosätta sig sedan familjen 1888 tvingats lämna Mårbacka av ekonomiska skäl. Hon föresatte sig att köpa tillbaks gården så fort hon bara fick råd. Den drömmen blev verklighet 1907 då hon fick pengar nog att köpa tillbaks själva gården. 1909 fick hon Nobelpriset och kunde också köpa tillbaks jorden. 1914 valdes Selma in i Svenska Akademien. Det var samma år som romanen Kejsarn av Portugallien kom ut.

1909, Selma Lagerlöf fick nobelpriset i litteratur

Kejsarn av Portugallien

Många av de berättelser Selma skrev hade sin handling förlagd till, och byggde på stoff från Värmland. Förlagan till Kejsarn av Portugallien hette Jan Nilsson i Skrolycka och bodde i Östra Ämtervik. Han brukade stå på kyrkogårdsmuren i sin kejsarmundering och hålla brandtal mot mormonerna. Alla barn, och Selma Lagerlöf brukade hälsa på honom med orden: "Goddag ers kejsarliga majestät!". Folket i Östra Ämtervik blev upprörda över att Selma använde Kejsarn i sin bok och förlät henne aldrig för att hon hittade på en massa saker som inte stämde. T ex blev hans dotter inte alls gatflicka i Stockholm utan servitris i Åbo, men samtidigt som de tyckte att Selma ljög var de stolta över att hon använde deras historier i sina böcker.

Kejsarn ligger begravd på kyrkogården i Östra Ämtervik. Några meter därifrån ligger Selma. Hon som gav honom evigt liv.

Den gamle lösdrivande Agrippa Prästberg brukade komma till Mårbacka var vår och laga köksklockan. Agrippa fick inte bo i socknen. Då gjorde han en flotte som kallades Moses, och sen bodde han på Fryken.

Jan i Skrolycka och herrgårdsflickorna.
Illustration på den Danska översättningens omslag.

Film

De flesta har nån gång läst, hört eller sett något av Selmas alla verk i böcker, på teatern, i radion, i skolan eller kanske på TV. Under senare år är det kanske mest Lars Molins TV-serie Kejsarn av Portugallien som är fast på näthinnan. Men om man tänker efter är det lätt att minnas Körkarlen, Herr Arnes penningar, Gösta Berlings saga. Nu senast är en filmatisering av Jerusalem på gång. Bille August sitter och klipper i berättelsen om bönderna från Nås i Dalarna som drabbas av väckelse och beslutar sig för att utvandra till det heliga landet. Premiär på filmen beräknas till någon gång i höst.

Gösta Ekman som Gösta Berling 1923

Populärare än nånsin

Man kan fråga sig varför Selma och hennes verk blivit så populära nu idag. Vi på Ormteatern tror att det ligger i hennes förmåga att skildra människor av kött och blod med deras svagheter och brister. Selma berättar långsamt. Selma berättar enkelt.

Vi tror att hennes historier är ett verkande motgift till en tid där yta och form har blivit så mycket viktigare än innehåll och substans. Åtminstone är det därför *vi* valt att spela "Kejsarn av Portugallien" förutom att det är en sån himmelskt bra historia.

Vi hoppas inte att ni ska få mycket nöje av föreställningen - vi hoppas att ni ska bli berörda!

*Kulturföreningen Ormen
- också ett motgift!*

Selma Lagerlöf 1927

Gipsavgjutning av Selma Lagerlöfs händer, gjord efter hennes död 1940.

Selma z@pp@r inte!

AV PER STERNBECK

Vi på Ormteatern upplever Selma Lagerlöfs diktning och konstnärsskap som nånting mycket modernt och tidlöst. En författare som sätter berättandet i centrum, som låter historiernas oerhörda kraft råda. En författare som kan läsas och njutas av alla. För att visa på det moderna beslöt vi oss för att låta Selma möta den nya mediagenerationen. Ziggy Stjärndamm, ung trendsetter och fixstjärna på ZXL-TV fick vårt uppdrag att intervjua henne. Vi låter Ziggy själv få ordet:

Hello every babes! How are you ? I feel fine !!! Fatta att jag liksom tyckte att det här uppdraget var lite för mycket ! Ett gäng förortstöntar som sysslar med teater ber mig intervjua en gammal kärring som skrivit nån bok i tidernas begynnelse! Fan, jag har aldrig hört talas om 'na, och inte hade boken släppts på internet heller ! So long i cyberspace, om jag får säga det själv alltså ! I allafall, jag ringde upp det där stället de sa att hon skulle bo på – Mårbacka eller vad det var – men där var det ju ingen som svarade ! Shit, vad skulle jag liksom göra ? Förortsnördarna skulle liksom bli så snea om jag inte gjorde det jag lovat så det var bara att börja surfa på nätet ! Hur många e-mail gjorde jag ? Hur många surfningar gjorde jag ? Jag kände mig som ett

snabel-a till slut ! Hur skulle jag hitta 'na ? Jag visste ju inte ens hur hon såg ut ? Och då till slut sa nån att det var hon som fanns på 20-lapparna ! Aha, tänkte jag då liksom, då är det liksom därför de kallas för Selmor och jag fick liksom världens connection och hitta 'na på en gång ! Och här kommer liksom det vi pratade om, inte för att jag fattar hur nån kan va 'intresserad av en intervju med henne ! Hon hade inte sett Beverly Hills eller Tuttifrutti, inte Fångarna, kärringen hade inte ens tittat på Småstjärnorna ! Fattar ni hur far out en människa kan vara ? Jaja, här kommer liksom intervjun, och jag vet inte vad ni tycker men jag tycker iallafall att mina frågor är mer intressanta än hennes svar. Jaja, här kommer den iallafall. Förresten lägg märke till den där frågan i mitten där , om tolkningen av pjäsen ni ska se ! Deep, om jag får säga det själv !!!

– Hallå Selma, är du där ?

– Hallå, är det du Sofie ?

– Nej , jag heter inte Sofie ! Jag heter Ziggy, TV-stjärna, jag har hört att du har skrivit nån bok som visst lär va 'poppis ?

– Det är stjärnor i dina ögon Sofie ! Det har jag alltid tyckt ! Jag älskar dig Sofie !

– Nä, nu börjar det väl bli lite kinky, va ? Börjar likna Eva och Efva lite väl mycket va ? Sorry Selma, du är to late ! Det blir inga lines i tidningarna på det där längre ! Kört, förstår du ? Däremot har jag hört att du skrivit nån otroligt flummig bok om en kille som drar i sig så mycket XTC på dansgolvet att han liksom känner hur han flyger iväg över hela jävla Sverige, t.o.m det som inte är Stockholm ! Stämmer det ? Det låter ju bara totalheavy !

– Jag förstår inte riktigt vad du pratar om ?

– Jag pratar liksom om the real thing som du verkar ha skrivit ! En jävla groove han måste ha haft alltså ! Bara trippa iväg på nåt vitt medel alltså ! Vad hette det nu igen ? Akka, var det va ?

– Menar du gåsen ?

– En gås var det ja ! Det tar man ju en, både titt som tätt !
 – Vem är du ?
 – Jag gör en intervju för en teater ! De ska visst spela nåt som du har skrivit, kommer inte ihåg namnet på storyn men det är visst nån hemlös uteliggare som blivit utslängd från hispan och liksom inte fattar att hans dotter är tillfällig stamkund på Sheraton va ? Och på slutet blir han visst så stenad att han liksom tar livet av sig ! Det hade jag förresten själv lust att göra häromdagen när mina gula läderbrallor gick sönder ! Gud vad jag grät, jag var verkligen otröstlig !
 – En teater? Är det Dramatiska Teatern vid Nybroviken ?
 – Hörrudu, det är nåt förortstjafs som ligger i en lada. Och kallt är det här också, man undrar om det är Fryshuset Två, liksom !
 – Spelar de mina pjäser i en gammal lada ?
 – Ja, de anser tydligen att du inte är värd mer ! Hade jag haft ett ord med i laget så hade vi ju åtminstone gjort ett dataspel på're! Du vet ett Nintendo! Istället för Super-Mario så hade vi kunnat göra ett Super-Selma ! Fan du hade ju hoppat så hatten hade flugit av och kjolarna blivit till stora fallskärmar ! Har du nån fallskärm förresten ?
 – Fallskärm, vad är det ?
 – Men lilla bimbo, var bor du egentligen ? Vet du inte vad en fallskärm är ? Nej är det dags att flytta till Stockholm,

eller ??? Hörrudu, jag har funderat på en pryl ! Vi skulle kunna fixa en Selmarevival ! Du vet jag jobbar ju på TV och nu har vi skaffat oss en on-lineredigering och ska snart börja sända digitalt ! Vi skulle kunna plocka in en bild på dig var tjugofjärde sekund, cocacolatekniken du vet, och sen skulle din bok börja säljas bättre än Guillous Hamiltonböcker ! Vad säger du ? Är du med ? Jag nöjer mig med 90 procent av intäkterna!

– Jag vet inte...

– Då säger vi så, liksom ! Du vet, den här taktiken blir bättre än en vanlig lansering för jag tror inte att du skulle platsa i min show ! Liksom inte tillräckligt TV-mässig ! Ta det inte personligt men du verkar vara lite seg tycker jag ! Och dessutom har du rynkor, och tittarna gillar inte rynkor ! Har du tänkt på att lyfta dig ?

Så slutar intervjun. Vi på Ormteatern tackar både Selma och Ziggy för det här inslaget i vårt programblad. Ziggy fick ett ordentligt gage och det var han väl värd. Det är ju inte varje dag man får hit så stort främmande. Och till dig därute i cyberspace Selma, riktar vi ett stort tack ! Utan dig och alla dina historier hade vi varit fattigare än vad vi är idag. Som ABBA en gång sjöng: Thank you for the Music till nån obestämd säger vi till dig:
 Thank you for the stories !

Ormteatern har verkat i Haninge Kommun sedan 1979. I ladan vid sjön Rudan har vi spelat sommarteater sedan 1987. Vi har under åren producerat både teater, musik och andra arrangemang.

Vi har under alla dessa år inte haft någon egen spel- eller repetitionslokal. Under det 16:onde året av Ormens verksamhet började det röra sig på lokalfronten. Efter mycket hårt arbete lyckades föreningen hyra en tillfällig rep.lokal på Hantverkarvägen 23C (bakom SL-garagen i Handen). Där repeterades "Kejsarn av Portugallien" från i slutet av januari till första maj, då allt flyttades ned till Teaterladan vid Rudan. En ALU-anställd byggnadsingenjör gjorde under sensommaren och hösten 1995 en ritning för ombyggnad av Teaterladan (replokal, kontor, förråd). Efter en del ändringar blev bygglov beviljat i december 1995.

Nu hoppas vi att komma igång med ombyggnaden av ladan under hösten 1996. Det som återstår att göra är en konstruktionsritning och kostnadsberäkning och framför allt, att skaffa fram pengar. En hel del pengar har sparats och reserverats för ombyggnaden i budgeten för 1996.

KEJSARN AV PORTUGALLIEN

BERÄTTARE

Jan i Skrolycka	Arne Nordh
Katrina	Ewa Karlsson
Klara-Gulla 1	Linnea Lundqvist
Klara-Gulla 2	Tanja Lopenon
Klara-Gulla 3	Gunilla Widell
Stoll-Ingeborg	Gunilla Widell
Lars Gunnarsson	Arne Iderfors
Musa, mamsell Elin	Linda Olsson
Musa, mamsell Hilda	Hanna Petersen
Musa, drängpojke	Johnny Karlsson
Mamsell Selma, Anna-Clara	Amanda Eriksson
Mor i Falla	Christina Fransson
Erik i Falla, löjtnant Lagerlöf	Stefan Stjernberg
Karl Karlsson, Ol Bengtsa, drängen Börje	Johan Skarhed
August i Nol, klockaren, Elias Svartling	Peter Forsberg
Ingenjör Boreus, handelsmannen	Tony Rex
Barnmorskan, Fru Lagerlöf	Kati Ahlstedt
Agrippa, prästen, rättar Söderlund, fina gästen	Nils-Ola Linnermark
Berättare	Ensemblen

MEDVERKANDE

Manus och Regi	Kalle Rydberg
Scenografi	Ramon Cavaller
Scenografibygge	Sture Sjögren
Kostymdesign	Ramon Cavaller
Konstsmide av kejsarns klenoder	Mats Jerndahl
Kostymateljé	Rosy Bonk
Kostymassisten	Marita Erne
Rekvisita	Marita Erne, Rosy Bonk, Ramon Cavaller
Ljus	Christer Norrby
Föreställningstekniker	Erik Bryntse
Maskkonsult	Elisa Ifergran Nyberg
Musik	Michael Vinsa
PR	Thomas Hultgren, Per Sternbeck, Sanna Rantamäki
Grafisk formgivning	Christer Blum
Tryck	Haninge Föreningstryck

TACK TILL

Kickan från Filminstitutets Kostymförråd

Föreställningen spelas den 8, 11, 12, 13, 16, 18, 19, 23, 25, 26, 27, 30 juni
och 2, 3, 4, 6 juli kl 20.00 i Teaterladan vid sjön Rudan i Handen.
Kassan och serveringen öppnar kl 19.00. Biljetter 70:- Tel 08-741 25 67.